

*The V4 Humanities Education for the Climate.
Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]*

Mgr. Anita Račáková, PhD.

Katedra slovanských jazykov

Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Téma: *Zmena klíma sa ma netýka?*

Cieľová skupina: zahraniční študenti bakalárskeho stupňa vysokoškolského štúdia (bez ohľadu na študovaný odbor a študijný program), ovládajúci slovenský jazyk na úrovni B1 podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky.

Predmet: slovenčina pre cudzincov (so zameraním na výučbu odborného/akademického jazyka).

Časová dotácia: 2 vyučovacie hodiny (80 minút)

Nadväznosť vyučovacej jednotky:

Na predchádzajúcich hodinách si študenti osvojili základné zásady efektívneho čítania a porozumenia odborného/akademického textu, používania termínov a tvorby ich definícií. Oboznámili sa tiež s princípmi výstavby textov patriacich k modelovej štruktúre náučných textov a s ich jazykovo-štylistickou charakteristikou.

Edukačné ciele:

a) vzdelávacie ciele

Študent je schopný:

- plynule ústne komunikovať v slovenskom jazyku o zodpovednosti človeka za zmenu klímy, pričom využíva všeobecnú odbornú slovnú zásobu a náročnejšie gramatické štruktúry;
- recipovať a produkovať písaný text na tému zmeny klímy s využitím znalostí príslušných makrotextových a mikrotextových konvencií,
- argumentovať v slovenskom jazyku,
- kriticky uvažovať o danej téme;

b) poznávacie ciele

Študent pozná:

- pojmový obsah termínu klimatická zmena,

*The V4 Humanities Education for the Climate.
Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]*

- prejavy a dôsledky klimatickej zmeny;

a) *výchovné ciele*

Študent si uvedomuje zodpovednosť človeka za klimatickú zmenu.

Metódy výučby: recepcia a produkcia textu v ústnej a písomnej podobe, diskusia, rozhovor, práca s obrazom, samostatná práca, praktické cvičenia, výklad.

Formy výučby: frontálna, skupinová kooperatívna práca, práca vo dvojiciach, individuálna práca.

Didaktické materiály a pomôcky: tabuľa, pracovný list, písacie potreby, zošit/papier, mobilný telefón alebo tablet, pripojenie na internet.

Literatúra

VOJTILLA, S. – ŠIROKÝ, P.: Globálne otepľovanie a klimatická zmena vo svete. Bratislava: O. z. ZA MATKU ZEM a Slovenská klimatická koalícia 2009.

Priebeh výučby

I. Úvodná časť – kognitívna stimulácia

Študenti sú uvedení do témy vyučovacej hodiny formou riadeného rozhovoru, počas ktorého sú mobilizované ich poznatky a komunikačné zručnosti v slovenskom jazyku.

Úloha č. 1 Študenti sú vyzvaní, aby odpovedali na otázky:

1. *Čo rozumiete pod pojmom klimatická zmena?*

Vyučujúci zapisuje odpovede na tabuľu.

2. *S akými meteorologickými alebo klimatickými javmi sa vám spája klimatická zmena?*

Možné odpovede: *Klimatická zmena sa mi spája so zvyšovaním teploty. V lete sú veľké horúčavy. Objavujú sa búrky, ktoré spôsobujú záplavy. V zime je menej snehu ako v minulosti a nie je tak chladno. Častejšie vznikajú požiare lesov. Zvyšuje sa hladina mora.*

Vyučujúci zapisuje odpovede na tabuľu.

3. *Kde ste sa stretli s pojmom klimatická zmena?*

Možné odpovede: *O klimatickej zmene som počul(a) v televízii. Čítala som o nej na internete.*

S pojmom zmena klímy som sa stretla na sociálnych sieťach. Tento jav nám spomínali v škole.

*The V4 Humanities Education for the Climate.
Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]*

4. Zaujímate sa o tému klimatickej zmeny? Svoj postoj krátko zdôvodnite.

Po vstupnom dialógu sa vyučujúci venuje oprave prípadných jazykových chýb a ich vysvetleniu.

Úloha č. 2 Študenti sa pokúsia na základe odpovedí na prvú a druhú otázku, zaznamenaných na tabuli, spoločne sformulovať vysvetlenie (definíciu) pojmového obsahu termínu **klimatická zmena**. Aplikujú poznatky o princípoch formulovania definícií a o jazykových prostriedkoch, ktoré sa pri ňom môžu v slovenčine využiť. Riešenie si zaznamenajú do zošita alebo na papier. Možné riešenia: *Klimatická zmena je súbor javov ako otepľovanie, sucho, ale aj nečakané záplavy. Pod pojmom klimatická zmena rozumieme súbor javov ako vysoké teploty, suchá, zvyšovanie hladiny morí. Klimatickou zmenou nazývame súbor javov....*

II. Centrálna časť

II.1. Práca s definíciami termínov

Úloha č. 3 Študentom sú rozdane pracovné listy. V cvičení č. 1 porovnajú vymedzenie pojmu *klimatická zmena*, vystavané na základe ich laických poznatkov a skúseností, s kontextovými vedeckými definíciami, ktorých autormi sú odborníci. Študenti sa pokúsia porozumieť textom bez použitia slovníka, iba na základe svojich doterajších znalostí alebo kontextu. Okrem osvojenia si vedeckého chápania pojmu *klimatická zmena* si vďaka porovnaniu rôznych typov definícií uvedomia špecifiká narábania s termínmi v spoločenskovedných a humanitnovedných textoch.

Úloha č. 4 V cvičení č. 2 z pracovného listu študenti hľadajú správne významy termínov a odborných výrazov vybraných z definícií z predchádzajúceho cvičenia. Overia si tak správnosť porozumenia pojmov súvisiacich s klimatickou zmenou.

Úloha č. 5 Časť venovanú práci s definíciami pojmov uzatvára cvičenie č. 3 z pracovného listu. Úlohou študentov je porovnať dve kontextové definície z cvičenia č. 1 a pomocou kľúčových slov identifikovať, čo majú spoločné a v čom sa odlišujú. S významom kľúčových slov sa oboznámili už v predchádzajúcich cvičeniach. Úloha je zameraná na upevnenie špecifických zručností potrebných pri práci s odborným textom.

*The V4 Humanities Education for the Climate.
Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]*

II.2. Práca s textom

Úloha č. 6 V cvičení č. 4 z pracovného listu si študenti prečítajú krátky text o závažnosti zmeny klímy a podčiarknuté slová nahradia príslušnými synonymami uvedenými v základnom tvare na konci cvičenia. Na rozdiel od predchádzajúcich textov, obsahujúcich definíciu pojmu *klimatická kríza*, má tento úryvok dominantne operatívnu (apelovú) funkciu. Študenti sa sústredia na jeho porozumenie, ale vyučujúci zároveň upozorní na používanie intenzifikátorov (adjektív, adverbí) a obrazných jazykových prostriedkov, ktoré kontrastujú so striktno objektívnymi odbornými výrazmi a informáciami. Študenti si cvičením rozširujú slovnú zásobu z rôznych registrov a prakticky si osvojujú princípy jej funkčného využívania v rôznych štýloch a žánroch. Zároveň si uvedomia naliehavosť potreby konať vo vzťahu k životnému prostrediu a klíme.

Úloha č. 7 Správne porozumenie textu si študenti overia v cvičení č. 5 v pracovnom liste, kde musia určiť (ne)pravdivosť výpovedí. Nepravdivé tvrdenia musia zároveň nahradiť pravdivými, vychádzajúc pritom z textu.

II.3. Komunikácia

Úloha č. 8 Cvičenie má charakter syntézy už nadobudnutých poznatkov a zručností. Študenti pripravia diskusný okrúhly stôl na tému *Klimatická zmena sa ma netýka*. Prvá skupina študentov bude hrať úlohu uvedomelých ochrancov životného prostredia, druhá ľahostajných mladých ľudí, ktorí nepripisujú tejto téme dôležitosť, pretože neveria, že by mohli súčasný stav zmeniť individuálnym konaním, a viac sa zaujímajú o svoj pohodlný a zábavný život. Zámerom prvej skupiny je presvedčiť komunikačných partnerov o nevyhnutnosti uvedomenia si existencie klimatickej zmeny, jej prejavov a dôsledkov, ale aj o potrebe zmeny životného štýlu. Cieľom cvičenia je nácvik argumentačných a persuazívnych stratégií pri komunikácii o téme zmeny klímy.